

Nyitrai Ferencné (1925–2011)

Életének 86. évében, 2011. február 17-én elhunyt *Nyitrai Ferencné, dr. Gondos Vera*, a Központi Statisztikai Hivatal ny. elnöke.

Budapesten született, itt végezte elemi és középiskolai tanulmányait, majd az érettségit követően, 1944-ben, a Pázmány Péter Tudományegyetem matematika-fizika szakán tanult tovább, ahol 1949-ben tanári diplomát szerzett. 1949. február 1-jén a Központi Statisztikai Hivatalban vállalt munkát. Ez a döntése meghatározta további szakmai pályafutását, mivel – kis kitéréssel – több mint ötven évet töltött el a hivatalban, ahol a ranglétra valamennyi fokát bejárva, 1979-től 1989. évi nyugdíjazásáig az elnöki posztot is betöltötte. Az ifjú, tehetséges gyakornoknak 1950-ben MDP-párttagsága ellenére, a korabeli káderpolitikai szóhasználattal élve „polgári származása” miatt (édesapja kereskedő volt) el kellett hagynia a hivatalt. Ekkor a Filmtechnikai, illetve a Hang- és Kino-technikai Vállalat statisztikusa lett, ahol 1951-től tervosztályvezetőként, 1956 és 1957 között termelési osztályvezetőként dolgozott.

1957-ben *Péter Györgynek*, a KSH akkori elnökének támogatásával került vissza a hivatalba.

Előbb főelőadó, majd 1958 és 1960 között az Ágazati Kapcsolatok Mérlege osztály csoportvezetője lett. 1963–1964-ben az Ipari főosztály főosztályvezető-helyettese, 1964 és 1977 között pedig az Iparstatisztikai főosztály vezetője volt. 1978-ban nevezték ki a KSH első elnökhelyettesévé, majd 1979 és 1989 között – államtitkári rangban és a Minisztertanács Tanácsadó Testületének tagjaként – ő

irányította elnökként a hivatalt. Nyugdíjba vonulása után, 1995 és 2004 között visszatért a KSH-ba, és elnöki tanácsadóként segítette a hivatali munkát *Katona Tamás* és *Mellár Tamás* elnöksége idején.

Idézzük fel saját emlékezését, amikor hivatali vezetői múltjáról beszélt: „...törekedtem arra, hogy a KSH-t szolgáltató intézménynek tekintsem...” – mondta.¹ „Megpróbáltam elébe menni a felhasználók igényeinek, és megpróbáltam a felhasználóknak minden olyan tájékoztatást megadni, hogy munkánkat valóban értő módon tudják használni.” Elnöksége idején indult erőteljes fejlődésnek a számítástechnikai munka és oktatás, valamint a vállalati és közintézményi integrált informatikai fejlesztés. Fontos feladatnak tekintette a népességnyilvántartás – a svéd statisztikai hivatal segítségével megalapozott – új rendszerét, melyben a hivatal jelentős szerepet vállalt. Irányítása idején a KSH számos, gyakran úttörő jellegű elemzést végzett, és megerősítette a nemzetközi összehasonlításokra és a statisztikai élet nemzetközi áramában való részvétellel irányuló korábbi törekvéseket. Akik együtt dolgoztak vele, emlékeznek határozott, erőteljes, az alapos és pontos munkát megkövetelő egyéniségére. Mégis, pályája során, nem egyszer szembesült a női munkatárssal és vezetővel szemben tanúsított előítéletekkel. Talán ezt megtapasztalva igyekezett az arra érdemes női kollégákat erősen támogatni, biztatni.

¹ HUNYADI L. [2006]: Beszélgetés Nyitrai Ferencnével. *Statisztikai Szemle*. 84. évf. 5–6. sz. 574–579. old.

Pedagógusi vénával is rendelkezett. 1973 és 1979 között Pécsen a Közgazdaságtudományi Karon ő szervezte meg a statisztika oktatását, rendszeresen előadásokat tartott, tankönyveket írt és szerkesztett. Az akkori Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem (MKKE) címzetes egyetemi tanára volt. A közgazdaságtudomány kandidátusa címet 1972-ben, az MTA doktora címet pedig 1986-ban szerezte meg. 1991-ben a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán, majd a Miskolci Egyetemen díszdoktorrá avatták.

Több nemzetközi társaság, így például a Nemzetközi Statisztikai Társaság (International Statistical Institute – ISI) rendes, az angol Royal Statistical Society tiszteletbeli tagja volt. 1984 és 1989 között az Európai Statisztikusok Konferenciájának alelnöke, 1989-től pedig a Hivatalos Statisztikusok Nemzetközi Szervezetének (International Association for Official Statistics – IAOS) lett alapító tagja és örökös tiszteletbeli elnöke. Két éven át töltötte be az ENSZ Statisztikai Bizottságának elnöki posztját. Kétszázötven tanulmánya mellett tizenöt tudományos monográfia szerzője volt, a *Statisztikai Szemlében* közel száz tanulmányt publikált.

Munkásságának jelentőségét Állami Díjjal, a Magyar Köztársaság Középkeresztjével, Fényes Elek-émlékéremmel, Keleti Károly-émlékéremmel és Eötvös József koszorúval ismerték el.

Minthogy kollégáimmal együtt munkatársai és tanítványai voltunk a pécsi Közgazdaságtudományi Kar létrehozásában, engedtessek meg részletesebben felidézni ezt a munkát. Nyitrai Verát, (ahogy mi pécsi tanárok hívtuk) 1972-ben ismertük meg. *Komjáti Zoltán*, a Tagozat Vállalati Gazdaságtan tanszékének vezetője – korábban az MKKE Statisztikai tanszékének docense – kezdeményezte a szakmai kapcsolatfelvételt. Ebben az évben a KSH

Iparstatisztikai főosztályának vezetőjeként *Huszár István*nal, a KSH akkori elnökével látogatást tett a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem pécsi kihelyezett nappali tagozatán, ahol *Hoóz István*nal, a Tagozat vezetőjével – aki a Statisztika tanszékét is vezette – a szakmai együttműködésről tárgyaltak. Ennek eredményeképpen 1973 és 1979 között Nyitrai Vera irányította a pécsi közgazdász-képzésben a statisztika oktatását. A kéthetente megtartott előadások mellett az ő feladata volt a tananyag kialakítása és a kezdő, fiatal oktatók szakmai támogatása. Az 1970 őszén induló pécsi Tagozat megtörte a közgazdász-képzés budapesti monopóliumát. Akkoriban már a pécsi kar alapítói világosan látták, hogy újjáépítésre van szükség, el kell térni a hagyományostól, a megszokottól. Ez a törekvés találkozott Nyitrai Vera szakértelmével, lelkesedésével, munkakedvével és újra törekvésével. Irányításával az „egykarú pécsi egyetem” „egyszemélyes statisztikai tanszéke” fiatal oktatókból álló műhellyé vált, melyet szakmai körökben egyre inkább „pécsi iskola” néven emlegettek. Magas színvonalú tudományszervezői, oktatói, tudományos kutatói tevékenységének köszönhetően a Pécsen töltött évek alatt sikerült kialakítani a statisztikaoktatás új rendszerét és összeállítani több új, korszerű tananyagot. Szerkesztésében jelent meg egy háromkötetes statisztika- és egy ökonometria jegyzet. A közgazdász hallgatók a magyar felsőoktatásban Pécsen elsők között hallottak és tanultak az ökonometriáról, a termelési- és keresleti függvények módszertanáról és a Bayes-statisztikáról. A tananyagok ezen fejezeteit az angol nyelvű szakirodalom alapján Nyitrai Vera írta. Nagy szerepe volt abban is, hogy a Közgazdaságtudományi Karon megindult a tudományos kutató munka. A kar számos fiatal oktatóját ő indította el szakmai pályáján, elsősorban tanácsaival és (főként a *Statisztikai Szemlében*) publikációs lehetőségek biztosításával. Évek-

kel később, tanítványai kandidátusi és PhD-értekezésének bírálójaként, vagy MTA doktori védésén elnökként részese lehetett sikereiknek. Szakmai, emberi támogatására mindvégig éppúgy számíthattunk, mint pécsi tanársága idején.

Nyitrai Ferencné dr. több mint félszázadot töltött a magyar statisztika szolgálatában. Ku-

tatott, vezetett, oktatott és iskolát teremtett. Emlékét tanítványai, a szakma és a statisztika iránt érdeklődő nagyközönség egyaránt megőrzi.

Rédey Katalin,

a Pécsi Tudományegyetem ny. egyetemi adjunktusa
E-mail: sipos@tkk.pte.hu

A STATISZTIKAI SZEMLÉBEN MEGJELENT TANULMÁNYAINAK GYŰJTEMÉNYE

NYITRAI FERENCNÉ: Az ipari nettó termelés indexének meghatározása az élelmiszeriparban. 1958. évi 10. sz. 955–963. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az 1957. évi ágazati kapcsolatok mérlege összeállításának tapasztalatai. 1959. évi. 2. sz. 179–197. old.

NYITRAI FERENCNÉ – ROMÁN ZOLTÁN: A lengyelországi tanulmányút és tudományos konferencia néhány tapasztalata. 1960. évi 4. sz. 394–401. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Külkereskedelmi kapcsolataink vizsgálata az ágazati kapcsolatok mérlege alapján. 1960. évi 6. sz. 588–603. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Beszámoló az egységes termékmeneklatúra összeállításával kapcsolatos berlini értekezletről. 1960. évi 7. sz. 727–729. old.

LUKÁCS OTTÓ – NYITRAI FERENCNÉ: Az Európai Statisztikusok Értekezlete Iparstatisztikai Munkacsoportjának második ülése. 1961. évi 7. sz. 729–734. old.

NYITRAI FERENCNÉ: A gépipar műszaki színvonalának néhány jellemzője. 1962. évi 2. sz. 147–154. old.

NYITRAI FERENCNÉ: A gépipar szerkezetének alakulása, 1958–1962. 1964. évi 1. sz. 3–18. old.

NYITRAI FERENCNÉ – OLLÉ LAJOS: Az ipari termelési indexek számítása és nemzetközi összehasonlítása. 1964. évi 7. sz. 719–733. old.

NYITRAI FERENCNÉ: A magyar ipar 20 éves fejlődése. 1965. évi 4. sz. 352–366. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az ágazati kapcsolatok mérlegének felhasználása a statisztikában. 1965. évi 10. sz. 997–1009. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az ipari termelés volumenének mérése. 1966. évi 7. sz. 715–727. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az összevont ágazati kapcsolati mérlegek. 1967. évi 8–9. sz. 811–824. old.

NYITRAI FERENCNÉ – SZILÁGYI GYÖRGY: Az ágazati osztályozás nemzetközi egységesítése. 1967. évi 12. sz. 1241–1258. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Iparunk az új gazdaságirányítási rendszer indulásakor. 1968. évi 6. sz. 571–590. old.

NYITRAI FERENCNÉ – RÁCZ ALBERT: Beszámoló a negyedik input-output konferenciáról. 1968. évi 6. sz. 650–653. old.

NYITRAI FERENCNÉ: A francia iparstatisztikai rendszer. 1968. évi 7. sz. 762–770. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az összehasonlíthatóság biztosításának problémái az iparstatisztikában. 1969. évi 12. sz. 1214–1228. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az iparstatisztikai módszerek fejlődése és új irányai. 1970. évi 4. sz. 428–442. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az ágazati kapcsolatok mérlegének gyakorlati felhasználása. 1971. évi 1. sz. 3–14. old.

LACKFALVI JÓZSEF – NYITRAI FERENCNÉ: A magyar ipar helyzete, 1968–1970. 1971. évi 5. sz. 487–503. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Az ágazati kapcsolatok mérlegének szerepe az ipari hatékonyság elemzésében. 1972. évi 4. sz. 430–442. old.

- NYITRAI FERENCNÉ: Az iparstatisztika rendszere az Egyesült Királyságban. 1973. évi 2. sz. 173–180. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A nemzetközi termékenységi összehasonlítások néhány problémája. 1974. évi 8–9. sz. 715–732. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Iparunk a gyors ütemű fejlődés útján. 1975. évi 4. sz. 383–395. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A negyedik ötéves terv megvalósulása az iparban. 1975. évi 12. sz. 1245–1257. old.
- NYERS JÓZSEF – NYITRAI FERENCNÉ: Az anyagmozgatás és áruszállítás folyamatának statisztikai megfigyelése. 1976. évi 12. sz. 1157–1169. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A szocialista iparvállalatok és egyesülések irányítása. 1977. évi 7. sz. 759–762. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Az osztrák és a magyar ipar színvonalának összehasonlítása. 1977. évi 8–9. sz. 832–845. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A szocialista iparstatisztika fejlődése és újabb feladatai. 1977. évi 11. sz. 1139–1149. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Hatékonyságelemzés – struktúrahátas. 1978. évi 3. sz. 229–235. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A magyar iparstatisztika fejlődése a felszabadulástól napjainkig. 1978. évi 8–9. sz. 883–892. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Hazánk a KGST-ben. 1979. évi 1. sz. 22–34. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A központi statisztikai szolgálat feladatai és funkciója az 1980-as években. 1979. évi 12. sz. 1173–1184. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A statisztika szerepe a népgazdaság fejlesztésében. 1980. évi 7. sz. 677–691. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A gazdaság- és társadalomstatisztika kapcsolatrendszere és jövőbeli útja. 1981. évi 4. sz. 341–355. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A statisztikai törvény végrehajtásának tapasztalatai. 1981. évi 10. sz. 949–959. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Az 1981. évi eredmények és az 1982. évi feladatok. 1982. évi 3. sz. 229–240. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A Statisztikai Együttműködési Állandó Bizottság és a magyar statisztika. 1982. évi 10. sz. 957–969. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A Központi Statisztikai Hivatal tevékenysége 1982-ben és az 1983. évi feladatok. 1983. évi 4. sz. 351–368. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Az úttörő öröksége. 1983. évi 10. sz. 951–960. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Péter György a szocialista statisztikáért. 1983. évi 12. sz. 1205–1215. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A Központi Statisztikai Hivatal 1983. évi munkájáról és 1984. évi feladatairól. 1984. évi 3. sz. 229–243. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A statisztikai információs rendszer új feladatai. 1984. évi 10. sz. 976–985. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A mexikóvárosi Nemzetközi Népesedési konferencia tanulságai. 1984. évi 12. sz. 1191–1206. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A szocialista statisztika útján. 1985. évi 4–5. sz. 341–356. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A szervezeti és a tevékenységi megfigyelés korszerűsítése. 1986. évi 7. sz. 669–680. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A hivatalos osztrák statisztika tizedik értekezlete. 1987. évi 1. sz. 87–89. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A családok a nyolcvanas évek közepén. 1987. évi 2–3. sz. 117–124. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A statisztikai rendszer korszerűsítése a változó gazdaság és társadalom szolgálatában. 1987. évi 11. sz. 1077–1086. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A hivatalos statisztikával foglalkozók nemzetközi szövetsége. 1987. évi 12. sz. 1260–1263. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Strukturális átalakulás – Úton a piacgazdaságba. 1996. évi 7. sz. 533–549. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Az oktatás helyzete nemzetközi összehasonlításban. 1997. évi 10. sz. 797–817. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Role of the Foreign Capital in the Hungarian Economy. 1997. évi 1. különszám 76–86. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Magyarország és Szlovénia úton az Európai Unióba. 1998. évi 6. sz. 461–472. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: Az MTA Statisztikai Bizottsága Nemzetközi Albizottságának 1998. március 25-i ülése. 1998. évi 6. sz. 535–536. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: A nemzetgazdaság teljesítményének mérési lehetőségei és megoldásai. 1998. évi 9. sz. 727–742. old.
- NYITRAI FERENCNÉ: The Role of the Satellite Accounts in the SNA. 1998. évi 2. különszám 11–16. old.

NYITRAI FERENCNÉ: The Role of International Comparisons in the Hungarian Statistics. 1999. évi 3. különszám 35–43. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Négy EU-ország statisztikai szolgálata. 2001. évi 2. sz. 203–207. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Nemzetközi összehasonlítások tegnap – ma – holnap. 2002. évi 12. sz. 1056–1069. old.

NYITRAI FERENCNÉ: A Magyar Tudományos Akadémia Statisztikai Bizottságának százötven éve. 2010. évi 6. sz. 585–602. old.

A STATISZTIKAI SZEMLÉBEN MEGJELENT KÖNYVISMERTETÉSEK GYŰJTEMÉNYE

NYITRAI FERENCNÉ: Cukor György: Hosszútávú tervezés az iparban. 1972. évi 2. sz. 200–202. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Faluvégi Lajos: A tervezés mai értéke. 1983. évi 8–9. sz. 914–916. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Faluvégi Lajos: Tervezés: egyensúly és megújulás, 1986–1990. 1986. évi 12. sz. 1246–1248. old.

NYITRAI FERENCNÉ: Bélyácz Iván: A beruházási fordulat. 2000. évi 6. sz. 474–476. old.

Hírek, események

Szervezeti változás. A KSH 2011. február 26-án hatályba lépett Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a hivatal szervezeti felépítése a következő:

1. *A KSH elnökének közvetlen irányítása alá tartozó szervezeti egységek*

– Elnöki főosztály: Elnöki titkárság, Humánstratégiai és oktatási osztály, Nemzetközi kapcsolatok osztálya, Sajtó- és kommunikációs osztály;

– Gazdálkodási és igazgatási főosztály: Beszerzési osztály, Jogi és igazgatási osztály, Költségvetési fejezet osztálya, Munkaügyi és illetmény-számfejtési osztály, Műszaki és üzemeltetési osztály, Pénzügyi és számviteli osztály, Programtervezési osztály;

– Informatikai főosztály: Adatgyűjtési rendszerfejlesztő osztály, Alkalmazásfejlesztési osztály, Gazdaságstatisztikai adatfeldolgozó osztály, Lakossági adatfeldolgozó osztály, Népmozgalmi és egészségügyi adatfeldolgozó osztály, Rendszertechnikai osztály, Tájékoztatási rendszerfejlesztő osztály;

– Tájékoztatási főosztály: Adatgyűjtmények szerkesztősége, Folyóiratok szerkesztősége, Információszolgálat, Szerkesztőosztály,

Tájékoztatási koordinációs osztály, Területi tájékoztatói osztály;

– Ellenőrzési osztály.

2. *A gazdaságstatisztikai elnökhelyettes irányítása alá tartozó szervezeti egységek*

– Elnökhelyettesi titkárság;

– Árstatistikai főosztály: Fogyasztói árak osztálya, Ipari és külkereskedelmi árak osztálya, Szolgáltatási árak osztálya;

– Központi adatgyűjtő főosztály: Építőipari és gazdasági szolgáltatási adatgyűjtő osztály, Ipari adatgyűjtő osztály, Kereskedelmi és idegenforgalmi adatgyűjtő osztály, Lakossági és mezőgazdasági adatgyűjtő osztály, Szállítási és közösségi szolgáltatási adatgyűjtő osztály;

– Külkereskedelem-statisztikai főosztály: Szolgáltatás-külkereskedelmi osztály, Termékforgalmi adatgyűjtő osztály, Termékforgalmi módszertani osztály;

– Nemzeti számlák főosztály: Ágazati kapcsolatok mérlege (ÁKM) osztály, Jövedelem-számlák osztálya, Termelési számlák osztálya;

– Szektorszámlák főosztály: Háztartási-szektor-számlák és tőkeszámlák osztálya, Kormányzati és nonprofit-szektor-számlák osztálya;